

**Роль навчально-тренувального центру
в підвищенні якості надання медичної допомоги
в екстремальних ситуаціях
Новіков М.В.**

Обласний територіальний центр екстреної медичної допомоги м. Суми

Реаліями сьогодення є погіршення стану здоров'я населення України пов'язане з умовами життя, умовами праці, станом довкілля, збільшенням техногенних катастроф, та інших надзвичайних ситуацій, що призводить до збільшення потреби населення в наданні екстреної медичної допомоги. Надзвичайні ситуації потребують негайного надання медичної допомоги у зв'язку зі значним погіршенням стану здоров'я хворого або постраждалого. Від якості своєчасно наданої допомоги залежить здоров'я, а в багатьох випадках і життя людини.

За останні 5 років, по даним Всесвітньої організації охорони здоров'я, по всьому світу тільки від транспортних аварій загинуло більше 1,5 мільйона людей. В нашій країні смертність від нещасних випадків, отруєнь, і травм займає 3 місце, а травма є основною причиною смерті людей до 40 років. Так, жертвами від нещасних випадків що року становить близько 70 тисяч людей, а із 100 постраждалих в дорожньо-транспортних пригодах гине 15-17, в Європі приблизно 3-4 людини. Показник смертності від нещасних випадків постійно має тенденцію к збільшенню (за останній рік виріс приблизно на 12%). Ці показники значно перевищують аналогічні показники в інших розвинутих країнах. Смертність від нещасних випадків і надзвичайних ситуацій є основним резервом для зменшення загального показника смертності в нашій країні. Тільки 15-25% летальних випадків можна запобігти (група попереджувальної смерті) внаслідок покращенню роботи швидкої допомоги.

Єдиний напрямок в боротьбі за життя - це ефективна служба екстреної медичної допомоги. В сучасному суспільстві цей напрямок формується двома паралельними процесами – підготовкою персоналу, та оснащенням служб екстреної медичної допомоги, зважаючи і на медичні аспекти надання якісної долікарняної допомоги.

Знання основ інтенсивної терапії та вміння надати невідкладну допомогу вважається обов'язковими для медичних працівників. Нехтування цими обов'язками та відсутність відповідної підготовки населення є чинником летальності, особливо серед постраждалих на догоспітальному етапі. Однією із причин високого показника смертності від невідкладних станів є відсутність добре підготовленого персоналу, призначеного для надання першої невідкладної медичної допомоги, що наряду з відносно слабкою інфраструктурою невідкладної допомоги знижує можливість адекватно реагувати в випадках несподіваного захворювання, нещасного випадку, катастрофи.

Медичний робітник будь-якої спеціальності може потрапити в ситуацію, коли потрібно діяти негайно. Дослідження виявили недостатній рівень підготовки по наданню екстреної медичної допомоги, що не дозволяє сподіватися на задовільне проведення лікувально – діагностичних заходів, які нерідко рятують життя, особливо коли іноді приходиться чекати швидку допомогу, час "доїзду" до постраждалого складає 15 хвилин по місту, та 30 хвилин за містом. Отже, за цей час потрібно контролювати ситуацію і підтримувати життя постраждалого. Біля 90% медичних робітників, які в своїй праці не займаються наданням невідкладної медичної допомоги не володіють технікою серцево-легеневої реанімації, а значить не надають її. Тих знань, які вони отримують, будучи студентами, при виникненні невідкладних станів, не достатньо. Та і одні тільки теоретичні знання без постійного тренінгу будуть просто неефективні. Навіть тривала праця в сфері медицини невідкладних станів не дозволяє накопичити достатню кількість необхідних для цього практичних навичок, особливо враховуючи стрімкий перебіг світового і вітчизняного досвіду надання медичної допомоги при невідкладних станах. Це пов'язано з відсутність системного підходу до практичного освоєння серцево-легеневої реанімації в післядипломній підготовці медичних робітників. Курси удосконалення, які проводяться 1 раз на 5 років серед медичних працівників залишає мало шансів на "виживання" знань і навичок надання невідкладної допомоги. Більше того, в програмах абсолютної більшості подібних циклів мало відводиться часу на вивчення даних питань. Для порівняння, в ряді зарубіжних країн обов'язкове удосконалення по невідкладній і екстреній допомозі проводиться 2 рази на рік. Любий медичний працівник, незалежно від вибраної спеціальності, не має права не вміти надавати невідкладну допомогу, цей обов'язок покладається на нього в силу своїх професійних, а також в силу морально-етичних норм. Дії медичних працівників при наданні невідкладної допомоги повинні бути скоординовані, доведені до автоматизму, що може бути досягнутим тільки під час тренінгів. Особливу увагу потрібно приділяти навчанню серцево-легеневої реанімації зокрема медичним працівникам, які не мають щоденної практики проведення серцево-легеневої реанімації.

З метою покращення ефективного реагування на різні невідкладні ситуації Американський Міжнародний Союз Охорони Здоров'я організував в Україні і ще в 12 країнах (країни центральної та східної Європи) національні навчально-методичні центри по невідкладній допомозі і розробив єдину навчальну програму, адаптовану під діючу програму системи охорони здоров'я. З 1995 року в цих навчально-тренувальних центрах, призначених забезпечити практичну підготовку медичного персоналу і навчить його широкому спектру методів надання першої невідкладної медичної допомоги, пройшли підготовку багато медпрацівників. Міністерством охорони здоров'я України був виданий наказ від 18.03.05. №120 "Про організацію навчання медичних та немедичних працівників з надання медичної допомоги в екстремальних

ситуаціях”. На базі обласного територіального центру екстреної медичної допомоги відкритий навчально-тренувальний відділ підготовки з надання медичної допомоги в екстремальних ситуаціях. Метою цієї підготовки є удосконалення теоретичних знань та набуття практичних навичок з надання медичної допомоги хворим та постраждалим, що знаходяться у невідкладних станах, пов’язаних з порушенням життєво важливих функцій організму, які можуть привести до летальних наслідків.

Придбання і відпрацювання необхідних практичних навичок не можливе без практики. На допомогу приходять різні учбові манекени і тренажери. Норвезькою фірмою медичного обладнання Laerdal Medical передані в центр 9 манекенів і тренажерів для відпрацювання різних медичних практичних навичок. Тренажери, від спрощених механічних моделей для відпрацювання штучної вентиляції легень та непрямого масажу серця (дорослого, підлітка, новонародженого), до більш складних, на яких можливо моделювати різні невідкладні стани. Правильне положення рук визначається анатомічними орієнтирами. Змінні системи ”легені/рот” забезпечують гігієнічність при відпрацюванні процедур. Пружність грудної клітини відповідає пружності людини. Моделі для відпрацювання конікотомії, конікопункції, інтубації легень дорослого і дитині та інш. А також так званий ”рятувальний” манекен. Натуральна вага, рухливі голова та кінцівки, особлива міцність. Набір накладних кровоточивих і некровоточивих ран, травм, опіків дозволяє більш реалістично підходити до відпрацювання практичних навичок і створює необхідну психологічну атмосферу.

Робота навчально – тренувального центру будується в кількох напрямленнях:

- підготовка та перепідготовка медичних кадрів служби екстреної (невідкладної) медичної допомоги на догоспітальному етапі (фельдшера фельдшерсько-акушерських пунктів, лікарі та медсестри сільських лікарських амбулаторій, лікарі та фельдшери бригад швидкої медичної допомоги, а також лікарі та медсестри амбулаторно-поліклінічних закладів);